

tájékoztató

Csendültem!

Riport a dadogásomról

Pozsonyi Ferenc

A dadogás

A dadogás (balbuties vagy stammering) a beszédritmus felbomlásával járó súlyos beszédhiba, mely a szakértők óvatos becslése szerint a felnőtt lakosság 3-5%-át érinti élete során valamilyen formában. A dadogás nemcsak a megfelelő kommunikációs kapcsolatok kialakulását akadályozza, de kezelés hiányában elvezethet a dadogó személyiségének tartós károsodásához. Ebbéli tulajdonságai miatt fogyatékosként is számon tartják.

Változatos tünetek

Már a beszédtanulás fázisában megjelenhetnek a dadogás jelei, mégis, a kritikus élethelyzetek (jellemzően iskolaváltás, válás, haláleset) szoktak az anamnézisek első helyén szerepelni. Megjelenési formáját tekintve nagy változosságot mutat, három fajtája azonban egyértelműen megkülönböztethető, így beszélhetünk a szótagok ismétlésével járó klónusos (zse-zse-zseniális), a beszédkezdés görcsével járó tónusos (vvv-vadalma), vagy a kettőt el-egyítő klonotónusos (tttá-táánc-ppp-parke-kett) dadogásról. A beszéd ritmusán és dallamosságán kívül sérül a dadogók retorikája, egyúttal kialakul az öngerjesztő beszédfélelem, a logofóbia. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy kötött ritmusú megszólalásokban (énekléskor, versmondáskor), valamint szerepek alakításakor a dadogás nem, vagy csak minimális mértékben jelentkezik.

Peremgyerekek

A különféle filmek sugallataival ellentétben a dadogók neurológiailag épek, sokat parodizált esetlenségük és szerencsétlenségük hátterében a dadogás okozta személyiségtorzulás keresendő. A kezdeti „baj van velem” érzés gyökeret ereszt, fokozatosan alássa az önértékelést, és előáll a dadogókra oly jellemző jellegzetes tünetcsoport: félszegek és gátlásosak, introvertáltak és magányosak, túlérzékenyek és szeretethiányosak. Az emberi kultúra verbális volta miatt a dadogók gyötrelmei a hétköznapi élet minden – külső szemlélő számára bagatell – helyzetében jelentkeznek, beszédhibájuk pedig alkalmatlanságot jelent olyan „beszélős” pályák esetén, mint a pedagógia, a színészet vagy a médiaszereplés.

Nincs üdvözítő módszer

A dadogás eredetére sok iskola eltérő téziseket állított fel, az idő előrehaladásával az organikus-genetikai elméletek vesztettek népszerűségükből, s átadták helyüket a viselkedésközpontú és pszichogén teóriáknak. E széttagoltság miatt univerzális kezelési protokoll nem alakult ki, ekképp a logopédus hatáskörébe tartozik, hogy az adott dadogónak milyen eljárásokat választ a hatékonyság maximalizálása érdekében. A cél mindig ugyanaz: a dadogó mentesüljön a beszédhiba okozta másodlagos testi-lelki jegyekről, reális önértékeléssel rendelkező, beszédfélelemtől mentes, beszédhibájához tudatosan viszonyuló, életét konstruktívan vezető legyen.

Kombinált terápia

A dadogás gyógyítása kihívásokkal teli, hosszú folyamat, javulásnak számít, ha sikerül kiváltani egy-egy tünetmentes(ebb) időszakot. A logopédiai terápia alapját mindig a klasszikus ritmus-, motorikus- és koordinációs készséget fejlesztő gyakorlatok adják, ideértve a helyes légzés és hangadás kialakítását. A pszichoterápia hívei nagy hangsúlyt fektetnek a traumaélmények feldolgozására, ami életkortól függően történhet komplex művészeti terápia vagy drámapedagógiai játékok keretében. Mivel minden dadogás – akár csak „elkövetőjük” – egyedi, fontos az egyéni megküzdési technikák kikísérletezése és hadrendbe állítása. A dadogóterápia részét képezik továbbá a különféle relaxációk, a non-verbális eszköztárat aktivizáló feladatok, illetve a beszédhiba köré szerveződő csoportfoglalkozások. A régi idők gyakorlatával ellentétben ma már csak nagyon indokolt esetben kerül sor a szorongások és az izomgörcsök gyógyszeres oldására.

Fotó: Pozsonyi Ferenc

A könyv

Pozsonyi Ferenc *Csendültem! Riport a dadogásomról* című műve felelet Takácsné Csór Marianna *Csendülj! Dadogó gyermekek szülőcsoportja* című kiadványára. Az igazságügyi logopédiai szakértő hajdani esettanulmánya tizenhárom év elteltével – immáron dadogásából gyógyult veteránként – eleveníti fel a beszédhibájával vívott háború jellegzetes csatáit. Írása nem módszertani gyűjtemény, sokkal inkább krónikája egy korszaknak, melyet akarattal, kitartással, s egy kis szerencsével tudott lezárni.

Hiánypótló alkotás

Nem botránykönyv, nem is bestseller. Önkényes, már-már arcpirítóan őszinte kitérő, melyből felsejlik, hogy a boldognak tartott gyermek- és kamaszkort kezeletlen félelmek és rosszindulatú ármánykodások hatják át. Szerzője a riport, vagyis a felfedező bemutatás eszközehez nyúl, hogy kínos aprólékosan, életnek hajdani főszereplői segítségével kürtölje szét, hogyan vált szépművészi színészpályából a dadogás foglyává, majd hogy végezte intellektusa parkolópályán egy középiskolai gimnázium falai között, végül hogyan húzta ki magát a mocsárból hajánál fogva öngyógyítással. Szenvedései okozóira vagy súlyosbítóira Pozsonyi Ferenc harag helyett megértéssel tekint vissza, s ezzel az attitűddel példát állít könyve elsődleges célközönségének, a dadogással küszködőknek.

„Úgy éreztem, hogy a kis jövevény jogosan azért jött a világra, hogy őt önfeláldozóan, egy stabil, rendíthetetlen családideál eszméi szerint neveljék, tanítsák, oltalmazzák, óvják, támogassák és szeressék, értékeinek, vágyainak teret adjanak. Ezzel ellentétben – talán legfőképp a társadalom rovására írható –, kártyavár módjára dőlő bonyodalomsorozat játszódik le a kis ártatlan lelkében. Nagyon fáj kétségbeesése, az önhibáztatása, de ahogy a lapokon haladtam, az ötvenedik oldal után egyre jobban vettem tudomásul, hogy a cseperedő, komolyodó fiún úrrá lesz a természet rendje szerint a remény, az akarat, a helyes jövőkép kialakítása a megélt fájdalmak ellenére.”

Fotó: Vass Gábor

Felkavaró olvasmány

A közvetlenség okozza, hogy legyen a könyv olvasója tanítónő vagy segédmunkás, újra végigéli saját fiatakorát, ráadásul belekerül egy, a dadogók mindennapi gyötrelmeit szimuláló környezetbe. Az általában három mellérendeléssel operáló, néha egész bekezdéseket átfogó feszes mondatokkal legalább olyan nehéz a megküzdés, mint a dadogó számára egy mese hangoztatása az olvasásórán. Összetettsége dacára a szöveg mégis sodró és dallamos, köszönhetően a mértéktelenül használt alliterációknak. Ezzel a fogással Pozsonyi Ferenc kifigurázza hajdani megakadásainak forrását, s újabb szállal kapcsolja művét a trauma-irodalomhoz. A terápiás írás mellett a *Csendültem!* példa a terápiás fényképezésre is, a fejezetenkénti illusztratív fotográfiák segítségével a szerző ugyanis feltárja az adott korszak jellegzetes hangulatait.

„A könnyekig meghatódva, a legnagyobb elismerés hangján szólhatok róla, nagy bátorságra vall kiállni az emberek elé, felfedve titkaidat, érzelmeidet és problémáidat. Minden pedagógusnak ismerni kellene ezt a könyvecskét, hiszen gyakran találkozunk „problémás” esetekkel, s annyira hiányzik sokunkból a tolerancia, az empátia, no meg a szakmai hozzáértés. Ez a munka felnyitja a szemeket!”

Fotó: Bakos Tamás

Pozsonyi Ferenc

1985-ben született. Színészpályáját jósltak neki, de a dadogás közbeszólt. Felsőfokú tanulmányait a Kodolányi János Főiskola angol nyelv- és irodalomtanár – kommunikáció szakpárján végezte, ugyanebben az intézményben később társadalomtudományi és gazdasági szakfordító szakoklevelet, majd az egri Eszterházy Károly Főiskolán egyetemi diplomát szerzett. Évek óta a Dunaújvárosi Főiskola óraadó nyelvtanára, emellett szinte minden témában rendszeresen fordít.

Olvasásra ajánljuk

Illyés Gyuláné (szerk.) 1987. *Gyógypedagógiai pszichológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó

Lajos Péter 2003. *Dadogásról – mindenkinek*. Budapest: Pont Kiadó

Montágh Imre 1990. *Gyakori beszédhibák a gyermekkorban*. Budapest: Tankönyvkiadó

Takácsné Csór Marianna (szerk.) 2000. *Csendülj! Dadogó gyermekek szülőcsoportja*.

Budapest: Démoszthenész Egyesület

Dr. Salné Lengyel Mária (szerk.) 2004. *Logopédia*. Pilisborosjenő: Sulinova

Schmidtné Balázs Eszter 2005. *Képes könyv a dadogásról és más dolgokról*.

Budapest: Közhasznú Alapítvány a Dadogókért

Pozsonyi Ferenc: **Csendültem! Riport a dadogásomról**

ISBN 978-963-08-7648-3

Kiadta az Ezoportá Kft. a Démoszthenész Egyesület segítségével.

Vásárlási információ kérhető a csendultem@pozsonyiferenc.hu e-mail címen.

Sajtófenök: Aranyi Péter, +36-30-956-0470, peter.aranyi@oneonone.hu

Jelen tájékoztató a sajtócsomag része. A könyvet és a brossúrát Sarkadi Nagy Martina tervezte és tördelte.